

1. KEELE OLEMUS

1. Kirjuta igasse tabeli lahtrisse, kuidas keel mainitud funktsiooni täidab.

Keele funktsioonid

Keel kui kommunikatsioonivahend	
Keel kui mõtlemisvahend	Keel kui suhete hoidja
Keel kui emotsioonide väljendaja	Keel kui identiteedi kandja
Keel kui loitsimisvahend	Keel kui kultuuri kandja

2. Vali 1 peatükis olevatest aforismidest keele kohta üks, mis tundub sulle kõige olulisem, kirjuta see siia ümber ja lisa põhjendus, miks see mõttetera tundus tulle oluline.

Aforism:

Põhjendus:

3. Märki linnukesega, milliseid funktsioone järgnevad keeled täidavad. Analüüsi tulemust ja sõnasta teaduslik üldistus (vihje: üldisuseks grupeeri keeled liikidesse ja esita iga liigi kohta funktsioonide iseloomustus).

Keel	infovahetus	mõtlemine	suhted	emotsioonid	identiteet	loitsimine	kultuur
Eesti							
Inglise							
Vene							
putukate							
lindude							
loomade							
DNA							
liiklusmärkide							
programmeerimis-							

Teaduslik üldistus:

4. Kirjuta iga termini taha selle tähendus. vajadusel kasuta vikipeedia või eesti keele seletava sõnaraamatu abi.

funktsioon –

kommunikatsioon –

informatsioon –

verbaalne –

mitteverbaalne –

identiteet –

eufemism -

2. KEEL KUI MÄRGISÜSTEEM

1. Defineeri järgmised keeleteaduslikud mõisted.

Keelemärk -

.....

Ikoon -

.....

Indeks -

.....

Sümbol -

.....

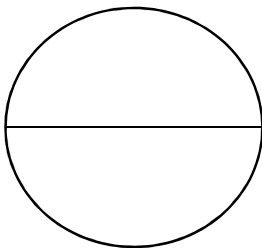
Diagramm -

.....

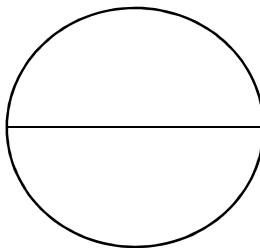
2. Loe järgmist definitsioone ja kirjuta selle põhjal lünka, millise mõistega on tegu. Seejärel täida keelemärgi skeemid nii, et kujutatud oleks seda mõistet tähistav ikoon, indeks ja sümbol.

..... - sõiduki ratta pöida ümbritsev täiskummist või suruõhuga täidetud rõngas.

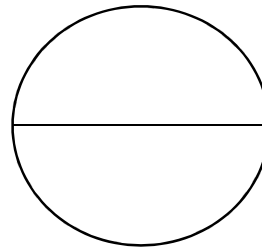
IKOON

INDEKS

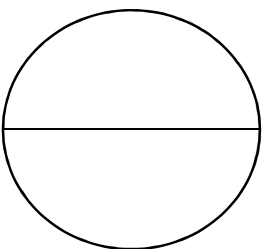

SÜMBOL

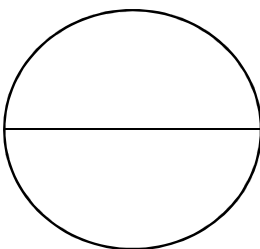

..... – välitingimustes leegitsedes põlev suhteliselt väike kogus puid vm põlevat materjali.

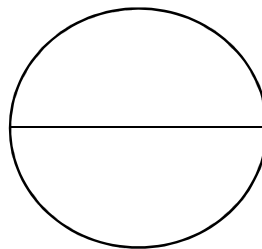
IKOON

INDEKS

SÜMBOL

3. Koosta järgmise kirjelduse põhjal Ümera lahingu diagramm koos tingmärkide legendiga.

Võnnu alt põhja suunas taandunud eestlaste vägi peitis end Ümera jõe põhjakalda lähedal mõlemal pool teed metsa. Sakslaste, liivlaste ja latgalite vägi sattus eestlasi jälitades otse peidus olnud eestlaste keskele ning need ründasid ootamatult kõikidest külgedest. Suur osa sakslaste, liivlaste ja latgalite väest tapeti või võeti vangi, osa suutis põgeneda tagasi lõunasse.

Tingmärgid:

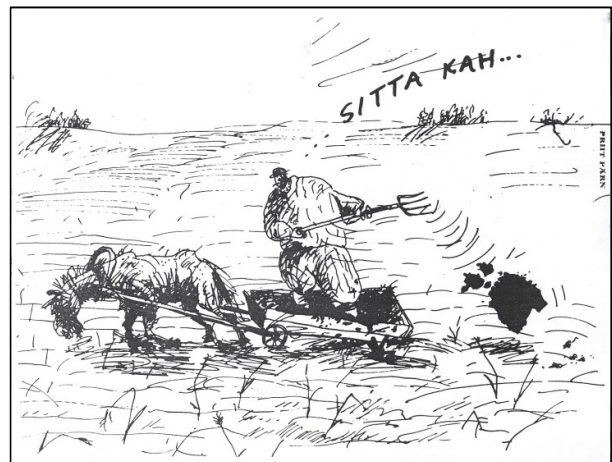
4. All on kujutatud Priit Pärna karikatuur „Sitta kah...“, mis avaldati ajalehes Sirp 1987. aastal fosforiidisõja käigus. Tegu on Eesti ajaloo ühe kõige mõjukama karikatuuriga. Pildil kujutatud lause on eesti keeles kahekordselt kodeeritud, tal on otsene ja kujundlik tähendus. Ka pilt ise on kahekordselt kodeeritud. Kirjelda selle pildi otsest ja kunstilist tähendust:

Otsene tähendus:

.....

Kunstiline tähendus:

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

5. Kas nõustud arvamusega, et see karikatuur on teatud mõttes väga sarnane diagrammile? Põhjenda oma arvamust.

3. KEELE TEKE JA INIMESTE RÄNDED

1. Ava järgmiste mõistete sisu.

Keele tekke monogeneesi teooria -

.....

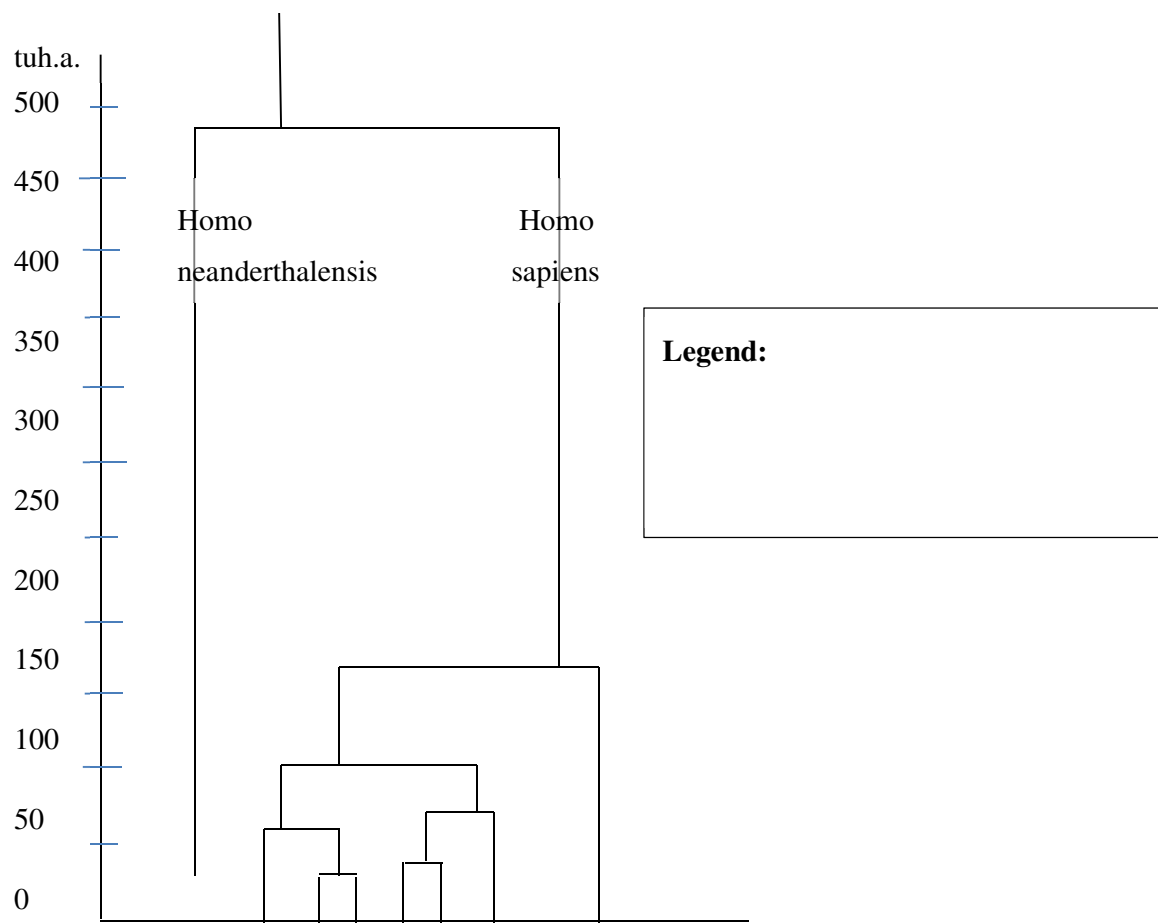
.....

Keele tekke polügeneesi teooria -

.....

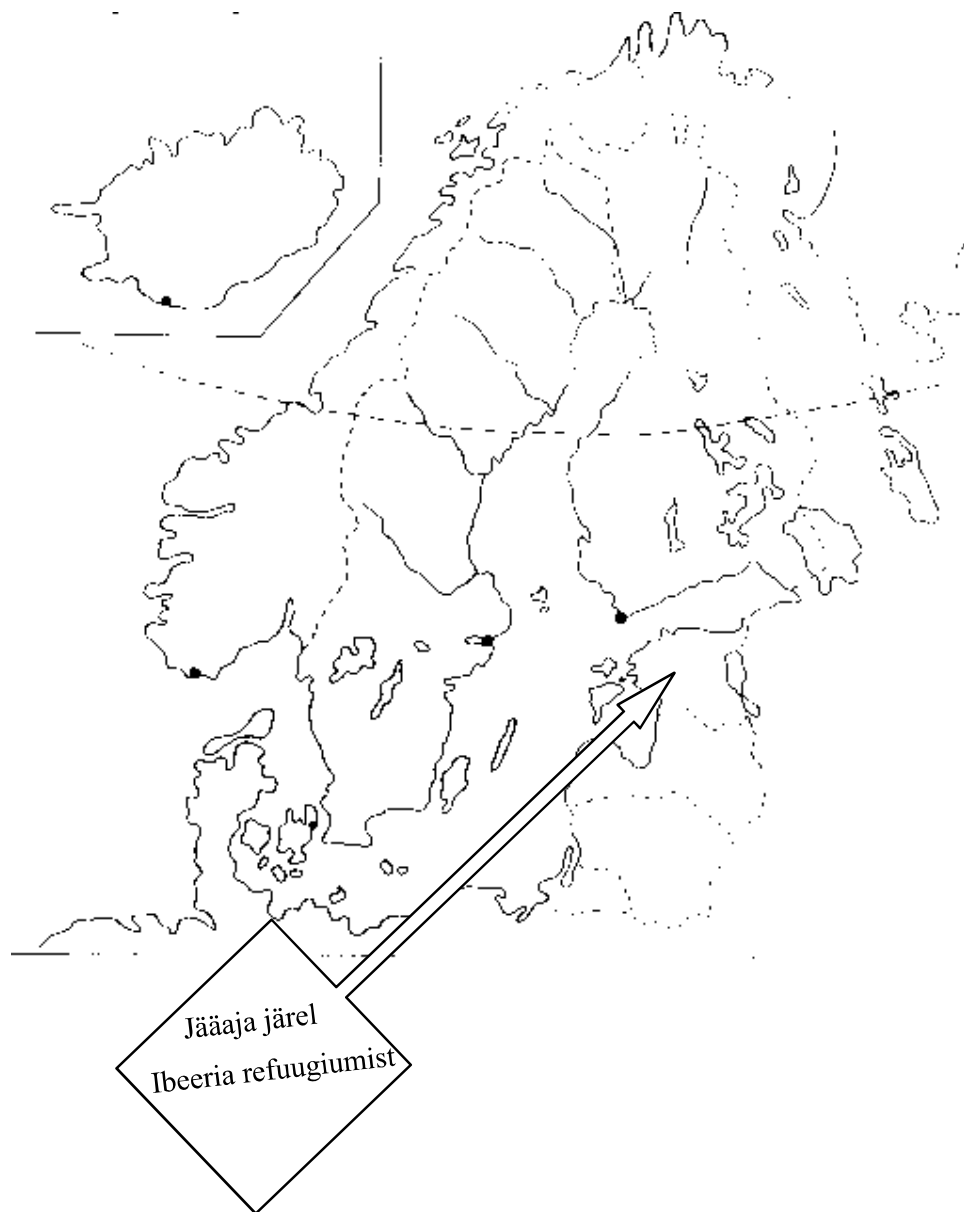
.....

2. Märki diagrammil eri värvi joontega kolm võimalikku keeletekke aega: a) monogeneesi teooria kohaselt, b) polügeneesi teooria kohaselt ja c) juhul, kui ka neandertallased oskasid kõneleda. Koosta legend, mis seletab eri värvi joonte tähenduse.

Joonis 1. Inimpopulatsioonide hargnemine maakeral ja keele tekke hüpoteesid

3. Märki õpiku teksti põhjal kaardile näidise eeskujul kohad, kust Eestisse on tulnud rohkearvuliselt inimesi, ja millal umbes see on toimunud.

4. Põhjenda oma sõnadega, miks keeled ja geenid ei ole alati omavahel seotud. Kirjelda, millised tingimused peaks olema täidetud, et keelte ja geenide seos oleks ajas püsiv.

.....

.....

.....

.....

.....

5. KEELTE LIIGITAMINE

1. Ava järgmiste mõistete sisu

Keelte tüpoloogiline liigitus -

.....

.....

Keelte genealoogiline liigitus -

.....

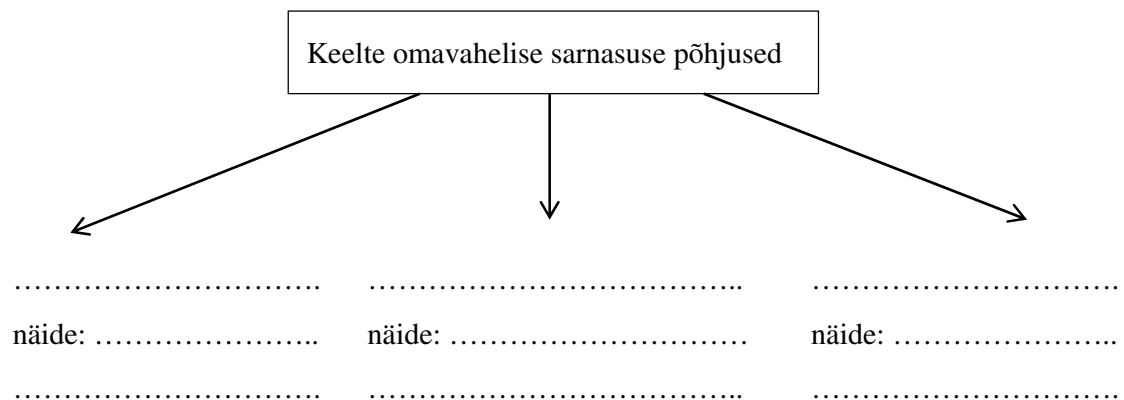
.....

Sugulaskeel -

.....

Isolaatkeel -

2. Lõpeta skeem.

3. Selgita oma sõnadega, kuidas võrdlev ajaloolise meetodiga algkeeli rekonstrueeritakse. Seejärel rekonstrueeri eesti, mordva, mari ja udmurdi keele põhjal soomeugri algkeele vorm elundit tähistavale sõnale *maks*.

Võrdlev-ajaloolise meetodiga rekonstrueeritakse algkeeli nii:

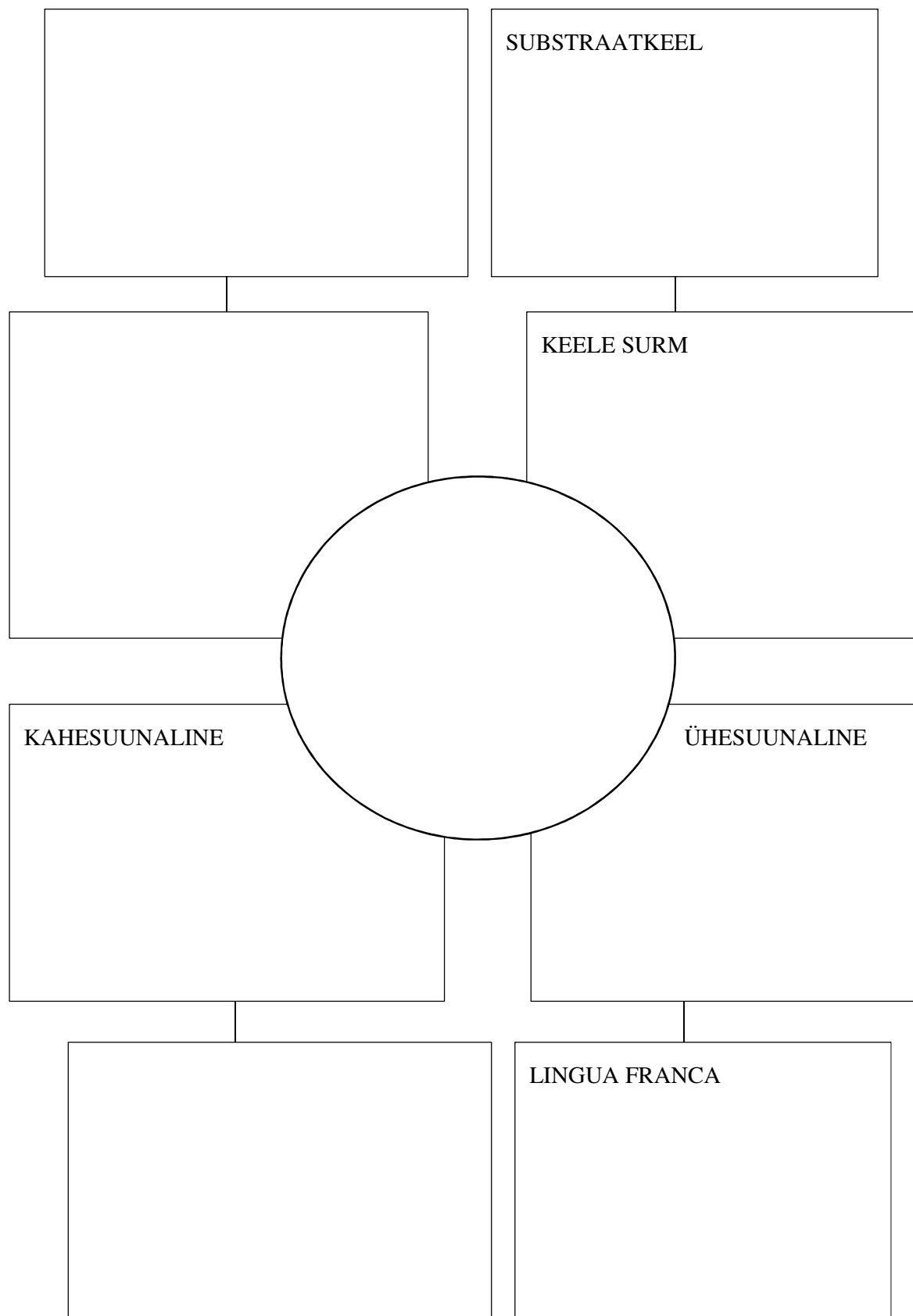
.....

.....

.....

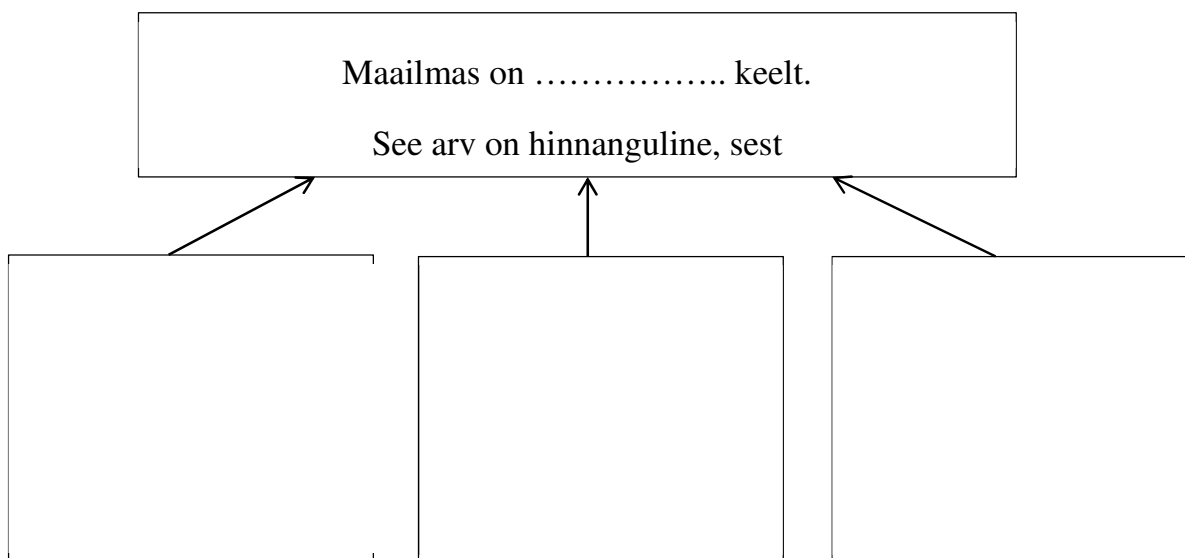
eesti	<i>maks</i>
mordva	<i>maksa</i>
mari	<i>mokš</i>
udmurdi	<i>mus</i>

4. Lõpeta mõistekaart. Kirjuta iga mõiste juurde, mida see tähendab ja lisa näiteid.

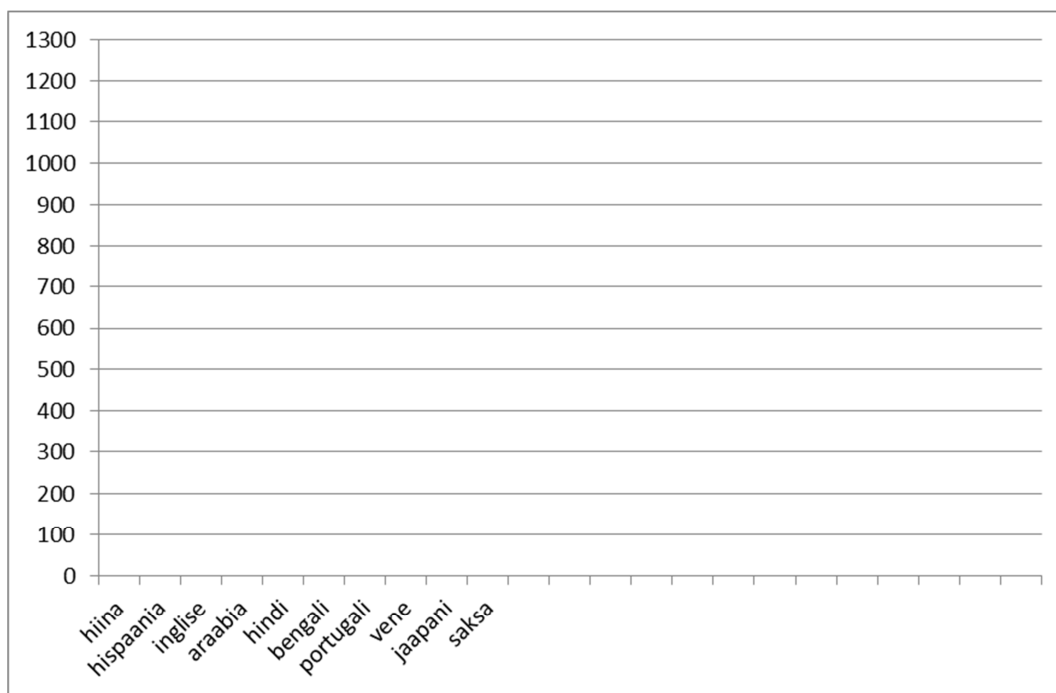

5. MAAILMA KEELED JA KEELKONNAD

1. Lõpeta skeem.

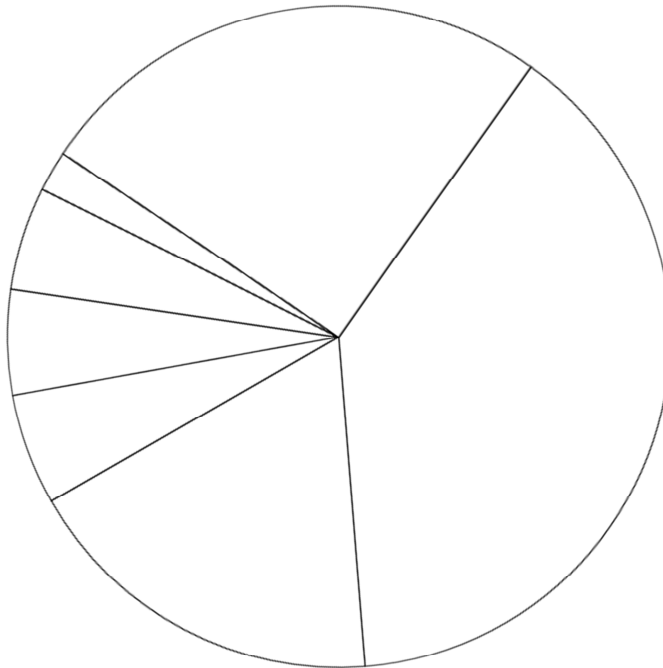
2. Joonista joongraafik maailma 10 suurema keele kõnelejate arvu kohta, täida lüngad tekstis ja pikenda graafikut funktsioonist lähtuvalt (y-telje ühikuks on miljon).

Joonis 1. Maailma suuremad keeled emakeelekõnelejate arvust lähtudes

Aritmeetikas kutsutakse sellise graafikuga funktsiooni
..... Seega võib väita et keeled jagunevad maailmas kõnelejate arvu põhjal
..... alusel.

3. Lõpeta maailma keelkondade sektordiagramm, märkides õigesse sektorisse kuus suurimat keelkonda ja jättes seitsmenda sektori ülejäänud keelkondade jaoks (sektordiagramm on koostatud eeldusel, et maailmas on 7 miljardit inimest). Iga keelkonna juurde kirjuta näitena üks või kaks selle keelkonna tähtsamat keelt. Kasuta eri keelkondade jaoks erinevat värvi.

Joonis 2. Maailma suurimad keelkonnad kõnelejate arvust lähtuvalt

4. Märki joonisel 1. kõik keeled nende keelkondlikku kuuluvust tähistava värviga, lähtudes joonisel 2. kasutatud värvidest.

5. Kirjuta keelte nimed tabeli õigesse lahtrisse.

baski, prantsuse, heebrea, armeenia, birma, aserbaidžani, araabia, läti, iiri, kreeka, eesti, berberi, korea, ungari, udmurdi, mari, komi, hiina, suahiili, jaapani, indoneesia, jaava, türgi, usbeki

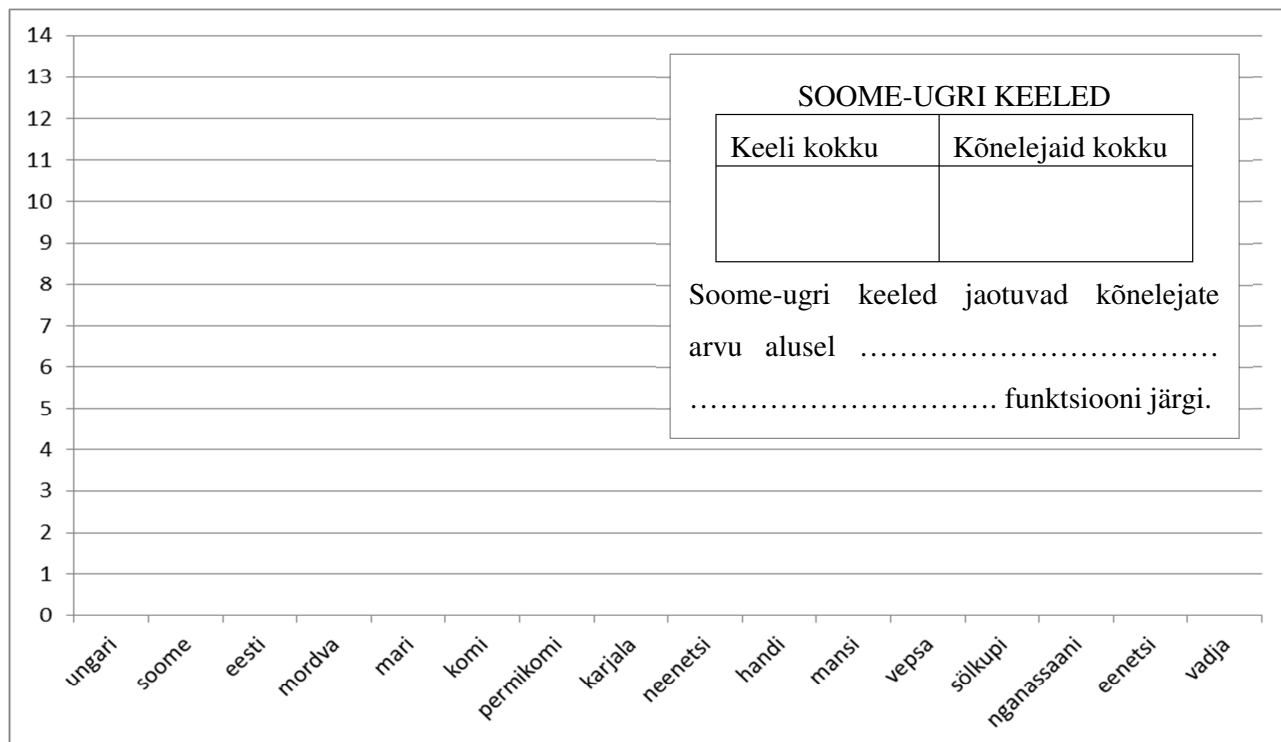
SUUREMATE KEELKONDADE KEELI

KEELKOND	KEELED
Indoeuroopa	
Soome-ugri	
Afroaasia	
Altai	

KEELKOND	KEELED
Hiina-Tiibeti	
Nigeri-Kongo	
Austroneesia	
Isolaatkeeled	

6. SOOME-UGRI KEELKOND

1. Joonista graafik ja täida lüngad.

Joonis 1. Uurali keeled kõnelejate arvu alusel (miljonites).

2. Märki kontuurkaardile läänemeresoome keelte levikualad.

3. Kirjelda meetodit ja argumente, mille alusel määrati Uurali keelte algkodu.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

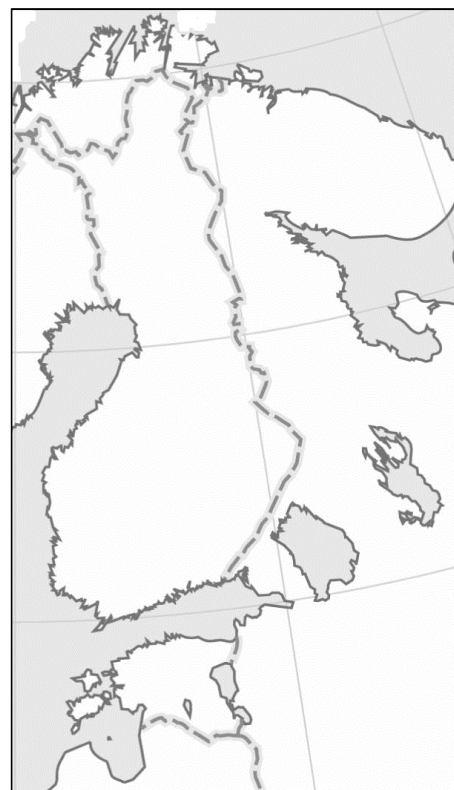
.....

.....

.....

.....

.....

Joonis 2. Läänemeresoome keeled

4. Ava oma sõnadega Uurali keelepõõsa teooria olemus.

UURALI KEELEPÕÕSA TEOORIA –

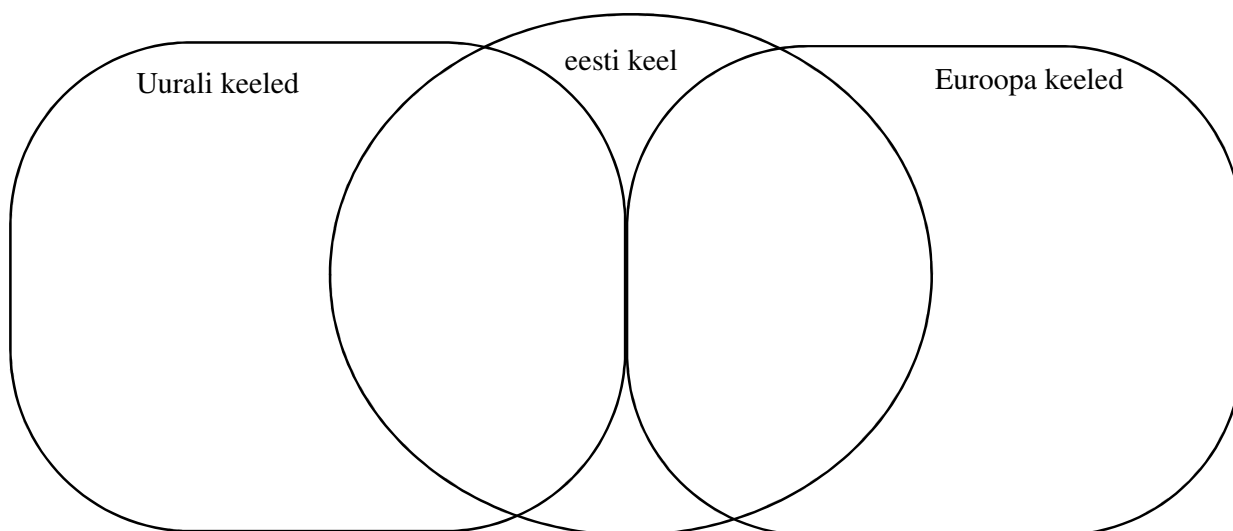
.....

.....

.....

.....

5. Märgile Venni diagrammile Uurali ja Euroopa keelte erinevused, ning eesti keele sarnasused ja eripärad mõlema keelterühmaga võrreldes. Kirjuta, millega võiks eesti keele erisusi seletada.

.....

6. Kirjuta tabelisse soomeugri keelte elujõudu toetavaid ja takistavaid tegureid.

SOOME-UGRI KEELTE ELUJÕUD	
TOETAVAD TEGURID	TAKISTAVAD TEGURID
1.	1.
2.	2.
3.	3.
4.	4.
5.	5.